

Liedjes van Ede Staal inspireren schilder tot expositie

„Somberder dan hij zingt, mor hai is der ook nait meer”

■ GRONINGEN – „Is het 'm zo wel?” Schilder en tekenaar Christof F. Beukema is bevangen door de twijfels, die kenmerkend voor menig kunstenaar mogen heten. Komt de intentie van zijn werk over bij de beschouwer? Lijkt het? Of lijkt het erop? „Voor mij is dat heel spannend”. Zijn blik volgt die van de kijker. Die knikt bevestigend in de richting van een manshoog portret van Ede Staal in actie. Ja, het is 'm.

Door Johan Poppen

Zo was Ede in 1985 te zien op het toneel van 'Geert Teis' in Stadskanaal. Hier staat hij in verf, naar een foto van Klaas Staal, afgedrukt 'bie t overliden' in 'Toal en Taiken' van augustus 1986. Beukema heeft alleen de voeten van de zanger erbij geschilderd en de lichtkegel boven diens hoofd langer, feller en blauwachtig gemaakt. Een titel is extra duidelijk gepenseeld op de achterkant van de partituur: 'Credo - Mien bestoan'. Ede's lieder.

In die grote kamer

„Ik wou, dat ik hem gekend had. Hij schijnt veel drukker geweest te zijn dan je aan zijn liedjes kunt horen. Hij leefde toch wel heel intens met alles”. Beukema vond zijn informatie en inspiratie om een beeld van de zanger en zien laand te schilderen behalve in teksten van Ede in gesprekken met diens vrienden Siemon Reker en Klaas Staal en uiteindelijk in een bezoek aan Ede's weduwe Fieke.

„Daar was ik heel bang voor. Ik wilde Ede niet zonder meer gebruiken. Ook geen portret van hem maken. Ik had foto's genoeg. Dat was niet moeilijk geweest. Ik kan hem zó natekenen. Maar ik was met zijn liedjes bezig. Mijn vriend Peter Visser is eigenlijk pas als dichter losgebarsten door het horen van Ede. Ik zag er beelden in. Ik wilde een beeld van Ede schilderen.

Toen was het ijs gebroken. Dat vond Fieke een heel goed idee. Ze zei: 'Kom eens langs'. Ik was vreselijk nerveus. Zij ook. Ik kwam immers in zijn huis, in die grote kamer, waar hij gewerkt heeft, een lied als 'De nacht' heeft geschreven. Heel indrukwekkend. Toen kwam de kast los... Ik heb met Fieke gesproken, foto's gemaakt”.

In een hoek van Beukema's atelier aan de Tuinbouwstraat („het is hier rot licht en te klein”) is het resultaat te zien. De kamer met raam in authentieke kleuren toont de donker getinte meubels, die na Ede's dood hel-wit zijn geverfd. „En daar, in die kamer, hangt-ie dus zelf aan de muur”. Toch een portret, maar wel als sober geschilderd detail: de hand karakteristiek aan het peinzende hoofd.

Langs alle locaties

Ook dit schilderij maakt deel uit van de expositie, die vanaf 19 maart in Pictura (Groningen) en na 30 april in Veenlust (Veendam) te zien is. Twee en dertig tekeningen en schilderijen: landschap-

pen en interieurs, die refereren aan liedteksten van Ede. In de catalogus worden bovendien Peter Vissers bijpassende gedichten opgenomen. „Dat moet iets heel moois worden”.

Beukema hoorde het Gronings vroeger vaak alleen maar naar zijn mening „vrij flauw, oubolig” gebruiken. Pas door de liedjes van Ede kreeg het voor hem een poëtisch accent. „Dat heel sterke ballade-achtige, dat raakte mij. Net als bij een zanger als Jim Croce. Ede was voor mij een Groningse Jacques Brel. Als hij in het Nederlands was doorgegaan, was hij een heel groot chansonnier geworden”.

Beukema is aan 'het beeld van Ede' begonnen met landschappen. Peter en hij hadden al jaren uit hobby tochtjes gemaakt door de provincie langs oude dingen: boerderijen, borgen. Om inspiratie voor deze expositie op te doen, werd zelfs een DAF-je aangeschaft. Alle locaties door Ede ooit zingend aangeduid zijn bezocht en fotografisch vastgelegd.

Zo ontstonden daarna Beukema's persoonlijke visies met kwast, kool en krijt op regels als 't Is de lucht achter Oethoezen', 'Dat is mien laand mien Hogelaand', 't Is t koolzoand in de blui', 'Nij Stoatenziel'. De kunstenaar laat zijn brede uitwerking zien van 'Totdat de nacht van t Hogelaand n donker klaid over ons legt'. Een duisterblauw dreigende wolkenhemel boven een laag gestelde horizon. „t Is eigenlijk wat somberder dan hij het zingt, mor hai is der ook nait meer”.

Ik zit zó vol...

Dank zij een verblijf op Groningens NS-perron 2b, foto's en Christofs vriendin als model, ontstond opnieuw een groot doek: 't Twijde perron': „Ik vind het mooi om heel grote dingen soms heel verstillend te maken”. De kille sfeer van *zoaterdagavond even over achten* wordt onderaan extra geïllustreerd door langzaam naar beneden weggedropen verf, als regenstraaltjes op vensterglas.

„Ik bouw die tentoonstelling in Pictura op van figuratief tot langzamerhand abstract. In beide genres schilderen deed ik destijds op de Academie al. Dat vonden ze toen al vreemd. Ik onderzoek een heleboel, ga niet met alles naar buiten toe, ben wel met heel veel abstracte dingen bezig. Ik heb zoveel ideeën, ik kan nog wel een jaar doorgaan. Ik zit zó vol... Ik ben al aan de medicijnen om mezelf rustig te houden. Da's echt waar, hoor. Ik kan mijn eigen gedachten niet bijbenen”.

In dat opzicht heeft Christof Beukema wel iets van het rusteloze van Ede Staal. Waarover Kees Visscher schreef en waarbij het schilderij naar de foto met *t eerste braide geboar van zien aarm* past. Eigenlijk zou dit staande beeld van Ede een vaste plek moeten krijgen, ergens in de provincie. Bij Radio Noord of in een overheidsgebouw. „Dát zou ik mooi vinden. Dat zou ik een grotere eer vinden dan het geld ervoor”.

Foto: Anne Marie Kamp

▲ Christof Beukema: Ede was voor mij een Groningse Jacques Brel.

88-1-81

De nacht - Geert - Peter